

บทที่ 3

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และการกำหนดบทสันนิษฐาน ความรับผิดในกฎหมายยาเสพติดต่างประเทศและประเทศไทย

ในการศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาคาการนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดมาใช้ในคดียาเสพติดนั้น มีความจำเป็นต้องศึกษาถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมทั้งการกำหนดบทสันนิษฐานความรับผิดในกฎหมายยาเสพติดของต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์และความแตกต่างของการนำบทสันนิษฐานตามกฎหมายมาใช้ในคดียาเสพติดทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขต่อไป

3.1 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

องค์การสหประชาชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหายาเสพติดที่จำเป็นจะต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศในการควบคุมจึงได้มีการจัดทำอนุสัญญาด้านยาเสพติด เพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางกฎหมาย (Legal instruments) ในการควบคุมยาเสพติด จึงได้อนุสัญญาที่สำคัญรวม 3 ฉบับ¹ คือ

1) อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) มีผลบังคับใช้เมื่อ 13 ธันวาคม 1964 มีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 154 ประเทศ อนุสัญญานี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพิธีสารฯ ค.ศ. 1972² (Protocol Amending the Single Convention of Narcotic Drugs, 1972) มีผลบังคับใช้เมื่อ 8 สิงหาคม 1975 มีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 125 ประเทศ

¹ กอบกุล จันทวโร และคณะ. (2558). *มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำผิดคดียาเสพติดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ*. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. หน้า 12-13.

² ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 9 มกราคม ค.ศ. 1975

2) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971³ (Convention on Psychotropic Substances, 1971) มีผลบังคับใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 1976 มีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 183 ประเทศ

3) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988⁴ (United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988) มีผลบังคับใช้เมื่อ 11 พฤศจิกายน 1990 มีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 189 ประเทศ

ซึ่งอนุสัญญาทั้ง 3 ฉบับนี้ มีประเทศต่าง ๆ ได้รับการยอมรับและเข้าเป็นภาคีแล้ว โดยการให้สัตยาบัน (ratification) หรือการภาคยานุวัติ (accession)⁵ จำนวนมาก เนื่องจากต่างก็ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาเสพติดที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นและเป็นภัยคุกคามไปทั่วโลก

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาเสพติดและการให้ความร่วมมือกับนานาประเทศในการแก้ไขปัญหาเสพติดเช่นเดียวกัน ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ⁶ จึงได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญา 3 ฉบับข้างต้นโดยภาคยานุวัติ ซึ่งการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวนี้ส่งผลให้ประเทศไทยเกิดพันธกรณีในฐานะรัฐภาคีที่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับอนุสัญญา ทำให้ประเทศไทยต้องมีการตรากฎหมายในออกมาเพื่อรองรับอนุสัญญาดังกล่าว เช่น ในปี พ.ศ. 2522 สมัยพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เพื่ออนุวัติการตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 ดังจะเห็นได้จากเหตุผลของการตราพระราชบัญญัติ⁷ ฉบับดังกล่าว

³ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975

⁴ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 2002

⁵การภาคยานุวัติ (accession) หมายถึง การที่รัฐซึ่งมิได้เข้าร่วมในการเจรจาทำอนุสัญญาหรือมิได้ลงนามในอนุสัญญานั้นมาก่อน แต่อนุสัญญาหรือรัฐที่ทำการเจรจามาก่อนเปิดโอกาสให้รัฐซึ่งมิได้เข้าร่วมในการเจรจาหรือลงนามในอนุสัญญาสามารถให้ความยินยอมเพื่อเข้าผูกพันตามอนุสัญญาในภายหลังได้โดยการแสดงเจตนาของประเทศฝ่ายเดียวและแจ้งต่อเลขาธิการสหประชาชาติเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อได้ทำการการภาคยานุวัติแล้วถือว่ารัฐที่ทำการภาคยานุวัติเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาและมีสิทธิหน้าที่ตามทีอนุสัญญานั้นกำหนดไว้

⁶ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1946 (เป็นสมาชิกลำดับที่ 55)

⁷เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ใช้บังคับมานานแล้วและมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย สมควรปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว

ในการศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาคาขนานนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดมาใช้ในคดียาเสพติดนั้น จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่ 1) อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) และพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 (Protocol Amending the Single Convention of Narcotic Drugs, 1972) และ 2) คำแนะนำการปฏิบัติตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Commentary on the Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

3.1.1 อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) และพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 (Protocol Amending the Single Convention of Narcotic Drugs, 1972)

อนุสัญญานี้ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1961 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1964 เป็นต้นมา วัตถุประสงค์ที่สำคัญของอนุสัญญานี้ มี 3 ประการ⁸ คือ

1) เพื่อประมวลหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีอยู่ในอนุสัญญาต่าง ๆ มาไว้ในอนุสัญญานี้เดียวกัน

2) เพื่อให้ง่ายต่อการใช้เป็นเครื่องมือและแนวทางในการควบคุมยาเสพติดโดยมีการรวมคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการกลางถาวร (The Permanent Central Board) และคณะที่ปรึกษาด้านยาเสพติด (The Drug Supervisory Body) เป็นคณะเดียวกันเพื่อให้เป็นองค์กรที่มีความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงาน โดยตั้งเป็นคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างต่างประเทศ (The International Narcotics Control Board) หรือ INCB

3) เพื่อกำหนดให้มีการห้ามเสพหรือใช้ยาเสพติด เช่น ฝิ่น ใบโคคา กัญชา ที่มีใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์

ต่อมาอนุสัญญานี้ดังกล่าวได้มีการแก้ไขโดยพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 ซึ่งเป็นการเน้นให้เพิ่มความพยายามด้านการป้องกันการลักลอบผลิต

เพื่อให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

⁸ กอบกุล จันทวโร. (2544). *มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเลของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ. 2490 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 29.

การลักลอบค้าและการใช้ยาเสพติดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการใช้มาตรการ บำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยา โดยให้คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างต่างประเทศ (INCB) รับผิดชอบในการควบคุมการผลิต และการใช้ยาเสพติดบางชนิดเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือ ทางวิทยาศาสตร์ให้มีความสมดุลกัน⁹

ซึ่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 นั้น ได้มีการตราขึ้นมาเพื่ออนุวัติการตาม อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วย ยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ จึงขอล่าวถึงบทบัญญัติในมาตรา 33, มาตรา 36 และมาตรา 38 แห่งอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสาร แก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 ซึ่งบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวนั้น ได้กล่าวถึงการกำหนดมาตรการเพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด ดังนี้

มาตรา 33¹⁰ การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ

บัญญัติว่า “ภาคีประเทศใด ๆ ต้องไม่อนุญาตให้มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ เว้นแต่ ภายใต้อำนาจของกฎหมาย”

มาตรา 36¹¹ บทกำหนดโทษ

บัญญัติว่า “ 1. (ก) โดยเคารพต่อข้อจำกัดในรัฐธรรมนูญของประเทศภาคีประเทศหนึ่ง ประเทศใด ต้องจัดให้มีมาตรการเพื่อที่จะเป็นหลักประกันว่าการเพาะปลูก ผลผลิต การผลิต การสกัด การเตรียม การครอบครอง ให้ เพื่อขาย เสนอขาย แจกจ่าย ซื่อขาย ส่งมอบ ไม่ว่าจะใช้ศัพท์ อื่นใดนายหน้าส่งออก ส่งออกโดยนำผ่าน ขนส่ง นำเข้าและส่งออก ซึ่งยาเสพติดให้โทษขัดต่อบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ จะต้องได้รับการลงโทษเมื่อกระทำโดยเจตนาและในกรณีที่น่าสงสัยอย่างร้ายแรงจะต้องได้รับโทษที่เหมาะสมเพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยลงโทษจำคุก หรือลงโทษ โดยการจำกัดเสรีภาพอย่างอื่น

(ข) ไม่เป็นการขัดต่ออนุวรรคข้างต้น เมื่อผู้ใช้ในทางที่ผิดกระทำการ ฝ่าฝืน ภาคีประเทศทั้งหลายอาจกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงบทกำหนดโทษหรือเพิ่มในบทกำหนด โทษ หรือทั้งสองอย่างก็ได้ ว่าบุคคลที่ใช้ยาในทางที่ผิดนั้นต้องอยู่ภายใต้มาตรการการรักษา ให้การศึกษาดูแล พักฟื้น และการเข้าสังคมใหม่เพื่อให้เป็นไปตามวรรค 1 ของมาตรา 38...”

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. (2546). *รวมอนุสัญญา สหประชาชาติเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด*. กรุงเทพฯ: กองนิติการ. หน้า 26.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

มาตรา 38¹² มาตรการต่อต้านการใช้ยาเสพติดให้โทษในทางที่ผิด

บัญญัติว่า “ 1. บรรดาภาคีประเทศทั้งหลายต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษและใช้วิธีปฏิบัติทุกวิถีทางเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดให้โทษในทางที่ผิด และเพื่อตรวจสอบแต่เนิ่น ๆ รักษาให้การศึกษา การดูแลหลังจากการรักษา การติดตามและการเข้าสู่สังคมใหม่ของผู้ใช้ยาเสพติดให้โทษในทางที่ผิด และต้องร่วมกันทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางทั้งหลาย...”

เห็นได้ว่าตามอนุสัญญาฉบับดังกล่าวนี้ กำหนดให้รัฐภาคีต้องไม่อนุญาตให้มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ โดยต้องกำหนดให้การครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษนั้นเป็นความผิดอาญา เว้นแต่ภายใต้อำนาจของกฎหมาย และได้กำหนดให้ประเทศภาคีต้องมีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเมื่อกระทำโดยเจตนาเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษซึ่งขัดต่อบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ เช่น การเพาะปลูก การผลิต การครอบครอง ให้ เพื่อขาย เสนอขาย แจกจ่าย ซื้อขาย นำเข้าและส่งออก เป็นต้น และในกรณีที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวอย่างร้ายแรง ต้องได้รับโทษที่เหมาะสมเพียงพอ โดยการลงโทษจำคุกหรือลงโทษโดยการจำกัดเสรีภาพอย่างอื่น แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของภาคีแต่ละประเทศด้วย แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใช้ในทางที่ผิด ประเทศภาคีอาจใช้มาตรการการรักษา ให้การศึกษาดูแล พักฟื้น และการเข้าสู่สังคมใหม่ โดยกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงบทกำหนดโทษหรือเพิ่มในบทกำหนดโทษก็ได้

3.1.2 คำแนะนำการปฏิบัติตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961

(Commentary on the Single Convention on Narcotic Drugs, 1961)

องค์การสหประชาชาติได้มีการให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดบทสันนิษฐานไว้ใน Article No. 4 General Obligations ข้อ 21¹³ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า “หากภาคีประสงค์ที่จะไม่ลงโทษหรือ

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

¹³ 21. “It has, on the other hand, been pointed out, particularly by enforcement officers, that the penalization of all unauthorized possession of drugs, including that for personal use, facilitates the prosecution and conviction of traffickers, since it is very difficult to prove the intention for which the drugs are held. If Governments choose not to punish possession for personal consumption or to impose only minor penalties on it, their legislation could very usefully provide for a legal presumption that any quantity exceeding a specified small amount is intended for distribution. It could also be stipulated that this presumption becomes irrebuttable if the amount in the possession of the offender is in excess of certain limits. It may also be remarked that constitutional limitations, which can free a Party from all obligation to punish an action mentioned in article 36, paragraph 1, will generally not prevent the penalization of the unauthorized possession of drugs.”

กำหนดโทษเพียงเล็กน้อยสำหรับการครอบครองเพื่อการเสพเป็นการส่วนตัว ภาเคื่ออาจใช้ “บทสันนิษฐานกฎหมาย” เพื่อลดความยุ่งยากในการพิสูจน์เจตนาการครอบครองในการดำเนินคดี และลงโทษ “ผู้ค้า” โดยใช้ปริมาณยาเสพติดเป็นเครื่องบ่งชี้เจตนาเพื่อจำหน่าย และกำหนดเป็น “บทสันนิษฐานเด็ดขาด” (Irrebuttable presumption) ในกรณีที่มีการครอบครองเกินกว่าปริมาณที่ได้กำหนดไว้¹⁴ ซึ่งตามอนุสัญญาฯ นั้นไม่บังคับ และให้ภาคีแต่ละประเทศพิจารณากำหนดปริมาณการครอบครองยาเสพติดดังกล่าวตามความเหมาะสม¹⁵

ตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไข ค.ศ. 1972 มาตรา 4 วรรค 1 (ค) และมาตรา 33 นั้น กำหนดให้ภาคีจะต้องจำกัดการครอบครองและไม่อนุญาตให้มีการครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ แม้ตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไข ค.ศ. 1972 มาตรา 36 วรรค 1 (ก) นั้นจะกำหนดให้ภาคีบัญญัติให้การครอบครองเป็นความผิด ในกรณีที่ฝ่าฝืนอย่างร้ายแรงจะต้องได้รับโทษที่เหมาะสมเพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยลงโทษจำคุก หรือลงโทษโดยการจำกัดเสรีภาพอย่างอื่น ตามกฎหมายอาญาภายในประเทศ แต่อย่างไรก็ดี อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไข ค.ศ. 1972 นั้นมุ่งเน้นที่จะต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด ดังนั้น “การครอบครอง” ที่เป็นความผิดร้ายแรงที่เกี่ยวกับการลักลอบค้า ตามบทบัญญัติอนุสัญญาฯ มาตรา 36 วรรค 1 (ก) จึงไม่รวมไปถึงการครอบครองเพื่อการเสพเป็นการส่วนตัว¹⁶ ในปริมาณเล็กน้อย¹⁷ ดังนั้น หากรัฐภาคีประสงค์ที่จะไม่ลงโทษหรือกำหนดโทษเพียงเล็กน้อยสำหรับการครอบครองเพื่อการเสพเป็นการส่วนตัว (ผู้เสพ) จะส่งผลทำให้การดำเนินการกับผู้เสพมีความแตกต่างกับผู้ค้า เช่น วิธีการลงโทษ องค์การสหประชาชาติจึงให้คำแนะนำแก่รัฐภาคีเพื่อเป็นแนวทางในการแบ่งแยกผู้เสพและผู้ค้าออกจากกัน

เมื่อพิจารณาตามคำแนะนำขององค์การสหประชาชาติต่อการปฏิบัติตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 ข้างต้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดบทสันนิษฐาน

¹⁴ UNITED NATIONS, COMMENTARY on the SINGLE CONVENTION ON NARCOTIC DRUGS, 1961, p. 113.

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. (2557). *โครงการวิจัย สาเหตุและความจำเป็นในการบูรณาการกฎหมายยาเสพติดในประเทศไทย (Causes and necessity for integration of the drug law in Thailand)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. หน้า 219.

¹⁶ UNITED NATIONS, COMMENTARY on the SINGLE CONVENTION ON NARCOTIC DRUGS, 1961, p. 428.

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 15. หน้า 219.

การครอบครองยาเสพติดให้โทษนั้น องค์การสหประชาชาติได้ให้คำแนะนำต่อรัฐภาคีสมาชิกว่าสามารถที่จะกำหนดบทสันนิษฐานตามกฎหมายขึ้นมาเพื่อใช้ในการแบ่งแยกระหว่างการครอบครองยาเสพติดให้โทษเพื่อจำหน่าย (ผู้ค้า) กับการครอบครองยาเสพติดให้โทษเพื่อการเสพเป็นการส่วนตัว (ผู้เสพ) ออกจากกันได้ ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากในความคิดฐานครอบครองนั้นการแบ่งแยกผู้ค้าและผู้เสพเป็นเรื่องที่พิสูจน์และกระทำได้ยาก ว่าเจตนาที่แท้จริงของผู้กระทำความผิดนั้นมีเจตนาครอบครองเพื่อการค้าหรือเพื่อเสพ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการกำหนดบทสันนิษฐานตามกฎหมายขึ้นมาเพื่อลดปัญหาความยุ่งยากในการพิสูจน์เจตนาครอบครอง โดยการให้ “ปริมาณ” การครอบครองยาเสพติดมาเป็นเกณฑ์ และนอกจากนี้รัฐภาคีสามารถที่จะกำหนดให้เป็นบทสันนิษฐานที่ไม่อาจหักล้างได้ หรือที่เรียกว่า “บทสันนิษฐานเด็ดขาด” ก็ได้ แต่อย่างไรก็ดีคำแนะนำขององค์การสหประชาชาติดังกล่าวไม่ได้บังคับให้รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติตาม แต่สามารถนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสม

3.2 การกำหนดบทสันนิษฐานความรับผิดชอบในกฎหมายยาเสพติดต่างประเทศ

ภายใต้พันธกรณีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดซึ่งได้กล่าวมาแล้วนั้น ส่งผลให้รัฐภาคีแต่ละประเทศอนุวัติการกฎหมายภายในของตนเพื่อให้มีความสอดคล้องกับอนุสัญญา อาทิเช่น เรื่องการป้องกันการใช้อาเสพติดในทางที่ผิด ซึ่งภาคีแต่ละประเทศจะมีนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่แตกต่างกันไป จึงส่งผลให้การบัญญัติกฎหมายยาเสพติดแต่ละประเทศมีความเหมือนหรือแตกต่างกัน และบางประเทศได้มีการนำมาตรากฎในการควบคุมการครอบครองยาเสพติดโดยการกำหนดให้มีบทสันนิษฐานตามกฎหมาย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และช่วยลดภาระการพิสูจน์ถึงเจตนาแท้จริงของผู้กระทำความผิดที่ครอบครองยาเสพติด ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างกันไปตามนโยบายของแต่ละประเทศเช่นเดียวกัน โดยผู้เขียนจะได้กล่าวถึงแนวทางของประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศโปรตุเกส ดังต่อไปนี้

ประเทศอังกฤษ¹⁸ ในส่วนของคดียาเสพติดนั้นประเทศอังกฤษได้ตรากฎหมายพระราชบัญญัติการใช้อาเสพติดในทางที่ผิด (Misuse of Drugs Act 1971) ซึ่งได้มีการแก้ไขหลายครั้งต่อมาภายหลังเพื่อให้เข้ากับการปราบปรามยาเสพติดที่เกิดขึ้น Misuse of Drugs Act 1971

¹⁸ ปะวีณี ไพรทอง. (2551). *ปัญหาการนำบทสันนิษฐานเด็ดขาดมาใช้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 61-62.

เป็นกฎหมายยาเสพติดที่ถูกตราขึ้นโดยรัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการครอบครองยาเสพติดโดยมิชอบ และการขายยาเสพติดโดยมิชอบรวมไปถึงสารที่เกี่ยวกับยาเสพติดด้วย พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้ความหมายของยาเสพติดโดยมีการแบ่งประเภทของยาเสพติดออกเป็น 3 ประเภท (Class) คือ Class A, Class B และ Class C ซึ่งการแก้ไขกฎหมายในแต่ละครั้งก็จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงประเภทยาเสพติดให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพราะโทษของแต่ละประเภทยุ่แตกต่างกันออกไป พระราชบัญญัติฉบับนี้คล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ของประเทศไทย ในส่วนของการแบ่งประเภทของยาเสพติด เพื่อให้ง่ายต่อการกำหนดบทลงโทษชนิดร้ายแรง ย่อมต้องได้รับผลการลงโทษที่หนักขึ้น

ในส่วนของบทสันนิษฐานตามกฎหมายนั้น ในปี 2005 โดย Drugs Act 2005 ซึ่งประกาศใช้วันที่ 7 เมษายน 2005 ใน Section 2 ได้มีการเพิ่มในส่วนของการพิสูจน์ถึงเจตนาในการขายยาเสพติด (Proof of intention to supply a controlled drug) ดังนี้

Misuse of Drugs Act 1971 Section 5 (4A)

“ถ้าพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครองในปริมาณไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลหรือคณะลูกขุนจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย”

แต่อย่างไรก็ตาม (4B) กำหนดว่า

“หากมีหลักฐานอื่นใดที่สามารถบอกได้ว่ามิใช่เป็นผู้ครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว มิให้ใช้บทสันนิษฐานกับผู้ครอบครองนั้น”

การแก้ไขได้มีคำอธิบายถึงเหตุผลในแต่ละส่วนไว้ใน Drugs Act Explanatory Notes ซึ่ง Section 5 (4A) ที่เพิ่มเติมในส่วนของบทสันนิษฐาน ด้วยเหตุผลคือ เพื่อต้องการควบคุมการครอบครองที่มีไว้เพื่อจำหน่ายให้กับผู้อื่น โดยสร้างบทสันนิษฐานของเจตนาพิเศษ “ครอบครองเพื่อจำหน่าย” หากจำเลยครอบครองไม่น้อยกว่าตามที่กฎหมายกำหนด ศาลหรือคณะลูกขุนจะต้องสันนิษฐานไปตามนั้น แต่บทสันนิษฐานจะต้องไม่นำไปใช้หากพบหลักฐานอื่นใด เช่น พยานบุคคลที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยนั้นมิได้มีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่าย หากเป็นเช่นนั้น โจทก์ยังคงมีหน้าที่หาพยานหลักฐานในการพิสูจน์ให้สิ้นสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้ครอบครองซึ่งมีไว้เพื่อจำหน่ายจริง ปริมาณยาเสพติดที่จะถูกนำมาเป็นตัวกำหนดบทสันนิษฐานจะถูกกำหนดในข้อบังคับ (Regulations) โดยรัฐมนตรี (Secretary of State) ปริมาณยาเสพติดจะคำนึงถึงความรุนแรงของชนิดและปริมาณที่มีไว้ในครอบครองเป็นสำคัญ

จากบทบัญญัติใน Misuse of Drugs Act 1971 Section 5 (4A) นั้น เห็นได้ว่าประเทศอังกฤษมีการกำหนดบทสันนิษฐานการครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยการใช้ปริมาณการครอบครอง

ยาเสพติดที่กฎหมายกำหนดไว้มาเป็นเกณฑ์ในการสันนิษฐานว่าจำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายเช่นเดียวกันกับพระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522 ของประเทศไทย แต่บทสันนิษฐานของประเทศอังกฤษนั้นเป็นบทสันนิษฐานที่ไม่เด็ดขาด เนื่องจาก Section 5 (4B) ได้บัญญัติไว้ว่า “หากมีหลักฐานอื่นใดที่สามารถบอกได้ว่ามิใช่เป็นผู้ครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว มิให้ใช้บทสันนิษฐานกับผู้ครอบครองนั้น” แสดงให้เห็นว่า บทสันนิษฐานนี้จะไม่นำไปใช้กับจำเลยถ้ามีพยานหลักฐานที่พิสูจน์ได้ว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้ครอบครองเพื่อจำหน่าย จึงถือเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยมีสิทธินำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความจริงได้ ซึ่งแตกต่างจากบทสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดโดยไม่เปิดโอกาสให้จำเลยพิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้แต่อย่างใด

ในการกำหนดบทลงโทษความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ประเทศอังกฤษได้มีการกำหนดแนวทางไว้อย่างชัดเจน โดยการจัดหมวดความผิด ซึ่งศาลจะตรวจสอบการกระทำของผู้กระทำความผิด (บทบาท) และผลร้ายที่เกิด (ปริมาณ) และข้อเท็จจริงเพิ่มเติมซึ่งแสดงบริบทของการกระทำผิดกฎหมาย หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด ซึ่งในมาตรา 120 แห่ง Coroners and Justice Act 2009, Sentencing Council มีการกำหนดแนวทางในการปรับบทลงโทษไว้อย่างชัดเจน และในมาตรา 125 (3) - (4) แห่ง Coroners and Justice Act 2009 ยังได้มีแนวทางในการกำหนดระวางโทษของความผิด (offence ranges) และระวางโทษที่เหมาะสมสำหรับความผิดแต่ละประเภท โดยกำหนดเป็นความผิด 3 หมวด (3 categories) ซึ่งสะท้อนระดับแห่งความรุนแรงของคดี และระวางโทษจะแยกไปตามความเหมาะสมของระดับความรุนแรงของคดี¹⁹

ตัวอย่างเช่น ในความผิดฐานครอบครองยาควบคุมโดยมีเจตนาจำหน่ายให้บุคคลอื่น (Misuse of Drugs Act 1971 มาตรา 5 (3)) ในการจัดหมวดความผิดนั้น ศาลจะมีการตรวจสอบถึงบทบาทของผู้กระทำความผิด²⁰ ว่ามีบทบาทนำ บทบาทสำคัญ หรือบทบาทรอง และจะกำหนด

¹⁹ สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา กระทรวงยุติธรรม. (2557). *ความผิดคดียาเสพติดและแนวทางในการปรับบทลงโทษ (Drug Offences: Definitive Guideline)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://kamlangjai.or.th/th/ebook-popuppreview_script.php?ebookID=212&FolderMenu=ebook. [2559, 10 ธันวาคม].

²⁰ บทบาทของผู้กระทำความผิด

- บทบาทนำ เช่น สั่ง หรือ จัดให้มีการซื้อหรือขายในเชิงพาณิชย์ มีการเชื่อมโยงสำคัญถึงและมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในเครือข่าย ใกล้ชิดกับแหล่งต้นทาง ความคาดหวังในการได้รับผลประโยชน์ทางการเงินจำนวนมาก ใช้ธุรกิจบังหน้า ใช้ความไว้วางใจหรือความรับผิดชอบไปในทางที่ผิด เช่น เจ้าหน้าที่เรือนจำ เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์

- บทบาทสำคัญ เช่น มีหน้าที่ปฏิบัติงานหรือจัดการในเครือข่าย เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นในการปฏิบัติงานไม่ว่าภายใต้การกดดัน อิทธิพล การข่มขู่ หรือรางวัล มีเงินหรือประโยชน์อื่นจูงใจ ไม่ว่าจะทำงานคนเดียวหรือไม่มี

หมวดของผลร้ายที่เกิดขึ้น โดยการกำหนดปริมาณของยาเสพติดไว้เป็น 4 หมวด เช่น หมวด 1 แอมเฟตามีน 20 กิโลกรัม หมวด 2 แอมเฟตามีน 4 กิโลกรัม หมวด 3 แอมเฟตามีน 750 กรัม หมวด 4 แอมเฟตามีน 20 กรัม และจะมีการกำหนดบทลงโทษให้เป็นไปตามลำดับขั้นของบทบาทของผู้กระทำความผิดและปริมาณของยาเสพติดตามหมวดที่กำหนดไว้ เช่น มียาเสพติดประเภท A ในปริมาณตามหมวด 1 หากผู้กระทำความผิดมีบทบาทนำ จะมีระวางโทษจำคุก 12-16 ปี แต่หากผู้กระทำความผิดมีบทบาทสำคัญ จะมีระวางโทษจำคุก 9-12 ปี หรือมีบทบาทรอง จะมีระวางโทษจำคุก 6-9 ปี²¹ ซึ่งการจัดหมวดความผิดโดยศาลได้มีการตรวจสอบการกระทำของผู้กระทำความผิด (บทบาท) และผลร้ายที่เกิด (ปริมาณ) ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลทำให้การกำหนดความผิดและการกำหนดบทลงโทษมีความได้สัดส่วนและเหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิดแต่ละประเภท

ประเทศออสเตรเลีย ปัญหายาเสพติดในออสเตรเลียมีให้พบอยู่มากในปัจจุบัน การปราบปรามเครือข่ายอาชญากรรมก็กระทำได้ยาก ดังนั้นรัฐบาลกลางจึงพยายามออกกฎหมายให้รุนแรงและทันสมัยต่อสถานการณ์สังคมในปัจจุบัน โดยได้บัญญัติกฎหมายแห่งชาติควบคุมและปราบปรามการค้ายาเสพติดขึ้นมีชื่อว่า Crimes (Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances) Act 1990 ขึ้น ในพระราชบัญญัติฉบับนี้เองได้กำหนดบทสันนิษฐานในส่วนของกรอบครอบงายาเสพติดไว้ใน Section 17²² ดังนี้

“บุคคลใด

- (a) มีไว้ในครอบครอง หรือ
- (b) นำเข้า หรือส่งออก หรือ
- (c) มีไว้ในครอบครองด้วยเจตนาที่จะนำเข้าหรือส่งออก

ระดับการทำงานที่รอบรู้และเข้าใจ จำหน่าย หรือ ใช้วิธีอื่นโดยผู้มีตำแหน่ง ให้ผู้ต้องขังหาประโยชน์ให้โดยไม่บังคับ

- บทบาทรอง เช่น มีบทบาทน้อยภายใต้การสั่งการ เกี่ยวข้องเนื่องจากถูกกดดัน บังคับ ช่มชู้ มีส่วนร่วมเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือ ถูกแสวงประโยชน์ ไม่มีอิทธิพลต่อผู้ที่อยู่เหนือกว่าในเครือข่าย มีระดับการทำงานที่รอบรู้หรือเข้าใจน้อยมาก ถ้าทำเองโดยไม่ปรากฏว่าได้ประโยชน์ทางการเงิน เช่น ร่วมซื้อโดยไม่หวังกำไรหรือเป็นการแบ่งปันปริมาณเล็กน้อยระหว่างเพื่อนที่ไม่ได้เป็นไปในเชิงพาณิชย์

²¹ สำนักกิจการในพระตำหนักเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา กระทรวงยุติธรรม. (2557). *ความผิดคดียาเสพติดและแนวทางในการปรับบทลงโทษ (Drug Offences: Definitive Guideline)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://kamlangjai.or.th/th/ebook-popuppreview_script.php?ebookID=212&FolderMenu=ebook. [2559, 10 ธันวาคม].

²² ประวิณี ไพรทอง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 18. หน้า 64.

ซึ่งยาเสพติดให้โทษในปริมาณที่กำหนดไว้ส่วนที่ 1 ตารางที่ 3 จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ครอบครอง นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองด้วยเจตนาที่จะนำเข้าหรือส่งออกเพื่อจำหน่าย แต่บทสันนิษฐานเช่นนี้พิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้”

เห็นได้ว่าการกำหนดบทสันนิษฐานการนำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายกรณีข้างต้นนั้น เป็นการกำหนดบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด เพราะในตอนท้ายได้บัญญัติไว้ว่าให้พิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้ ดังนั้น จำเลยจึงสามารถนำพยานหลักฐานอื่นมาพิสูจน์ความจริงได้ถึงแม้ว่าจะมียาเสพติดให้โทษในปริมาณที่กำหนดไว้ก็ตาม

บทบัญญัติข้างต้นที่กล่าวมานั้นเป็นการบัญญัติกฎหมายของรัฐบาลกลาง ซึ่งออสเตรเลียเป็นประเทศที่แบ่งออกเป็นหลายรัฐ แต่ละรัฐมีอำนาจบริหารจัดการและออกกฎหมายบังคับใช้เองได้ ดังนั้นในแต่ละรัฐจะมีการออกกฎหมายบังคับใช้เป็นของตัวเอง อย่างเช่น ในรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย พบว่าเป็นรัฐหนึ่งที่มีการบัญญัติบทสันนิษฐานการครอบครองยาเสพติดไว้

รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ได้บัญญัติบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายไว้ใน Misuse of Drugs Act 1981 มาตรา 11 (a)²³ ความว่า

“มาตรา 11 (a) นอกจากพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น บุคคลจะถูกสันนิษฐานว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หากบุคคลนั้นครอบครองยาเสพติดในปริมาณที่ไม่น้อยไปกว่าที่ระบุไว้ในตาราง 5 (Schedule V) เช่น เมลทิลแอมเฟตามีน ไม่น้อยกว่า 2 กรัม”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติใน Misuse of Drugs Act 1981 มาตรา 11 (a) เห็นได้ว่า มีการนำปริมาณการครอบครองยาเสพติดมาเป็นเกณฑ์ในการสันนิษฐานว่าผู้กระทำความผิดหรือจำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดครอบครองยาเสพติดในปริมาณที่ไม่น้อยกว่าที่กฎหมายระบุไว้ จะถูกสันนิษฐานว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เช่น ครอบครองเมลทิลแอมเฟตามีน ไม่น้อยกว่า 2 กรัม แต่อย่างไรก็ดี บทบัญญัติดังกล่าวนี้ยังเปิดโอกาสให้มีการพิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้ เช่น นำพยานหลักฐานอื่นมาพิสูจน์หักล้างได้แม้ว่าจะครอบครองยาเสพติดในปริมาณที่กฎหมายกำหนดไว้ตาม ดังนั้น บทสันนิษฐานดังกล่าวจึงถือว่าเป็นบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด ซึ่งมีการเปิดช่องให้มีการพิสูจน์หักล้างเป็นอย่างอื่นได้ ซึ่งแตกต่างกับประเทศไทยที่จำเลยไม่สามารถโต้แย้งบทสันนิษฐานได้เลย

ประเทศสิงคโปร์ สิงคโปร์เป็นประเทศที่บังคับใช้กฎหมายอย่างรุนแรงและจริงจัง โดยยึดนโยบายความสงบเรียบร้อยของสังคม (public order) เป็นหลักในการบังคับใช้กฎหมาย และลดมิติ

²³ ธรรมรงค์ สุขไชยะ. (2557). “ข้อสันนิษฐานความรับผิดในกฎหมายอาญา: ศึกษาเฉพาะบทสันนิษฐานเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2)”. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*, 2 (3), หน้า 430.

ของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น มีโทษจำคุก (caning) อีกทั้งสิงคโปร์ไม่ได้เป็นรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) โดยกฎหมายยาเสพติดของสิงคโปร์ คือ Misuse of Drug Act กำหนดทั้งฐานความผิด บทลงโทษ และวิธีพิจารณาคดีรวมทั้งมาตรการในการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด²⁴

เริ่มในปี ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) สิงคโปร์ได้ออกกฎหมายมาใช้บังคับเกี่ยวกับยาเสพติดคือ พระราชบัญญัติการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด หรือ The Misuse of Drugs Act 1973 โดยกฎหมายฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน มี 36 มาตรา มีการแบ่งยาเสพติดออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน คือ Class A Class B และ Class C เหมือนกับประเทศอังกฤษ และมีบัญชีแนบท้าย 2 บัญชี คือ บัญชีหนึ่งเกี่ยวกับการแบ่งชั้นของยาเสพติด และบัญชีที่สองเกี่ยวกับการกำหนดโทษ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งด้วยกัน ในปีต่อมา ๆ คือ ปี ค.ศ. 1975, ค.ศ. 1977, ค.ศ. 1979, ค.ศ. 1989, ค.ศ. 1993, ค.ศ. 1998, ค.ศ. 2001 และ ค.ศ. 2008 ซึ่งสาระสำคัญของการแก้ไข ได้แก่ เพิ่มบทลงโทษให้รุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม²⁵

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทสันนิษฐาน คือ ส่วนที่ 3 มาตรา 17-22 ว่าด้วยพยานหลักฐาน Misuse of Drug Act ได้กำหนดบทสันนิษฐานในหลายมาตราด้วยกัน เช่น บทสันนิษฐานเรื่องการครอบครองเพื่อจำหน่าย บทสันนิษฐานเรื่องการครอบครอง บทสันนิษฐานเรื่องสถานที่ บทสันนิษฐานเรื่องยานพาหนะ บทสันนิษฐานเรื่องการเสฟ เป็นต้น ซึ่งในที่นี่จะขอกกล่าวถึงเฉพาะบทสันนิษฐานเรื่องการครอบครองเพื่อจำหน่าย

ในส่วนของ Presumption concerning trafficking มาตรา 17 ของ Misuse of Drug Act กำหนดว่า²⁶ “ผู้ใดครอบครองยาเสพติดปริมาณดังต่อไปนี้ ให้สันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่ได้ครอบครองเพื่อจำหน่าย (for the purpose of trafficking)

- (a) ฝิ่น 100 กรัม
- (b) มอร์ฟีน 3 กรัม
- (c) เฮโรอีน 2 กรัม
- (d) กัญชา 15 กรัม

²⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท. (2558). *โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ: หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ*. รายงานการวิจัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. หน้า 33.

²⁵ ปะวีณี ไพรทอง. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 18. หน้า 69.

²⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 24. หน้า 35.

(g) โคลเคน 3 กรัม

(h) เมทแอมเฟตามีน 25 กรัม ฯลฯ”

จากบทบัญญัติใน Misuse of Drug Act มาตรา 17 ดังกล่าวข้างต้นนั้น มีการกำหนดให้ผู้ครอบครองยาเสพติดในปริมาณเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้กระทำความผิดครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย โดยในตอนท้ายของมาตรานี้ได้บัญญัติว่า เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่ได้ครอบครองเพื่อจำหน่าย ดังนั้น บทสันนิษฐานดังกล่าวจึงเป็นบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด ซึ่งจำเลยสามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างว่าตนมิได้มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายได้ถึงแม้ว่าตนเองจะได้ครอบครองยาเสพติดในปริมาณเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ตาม ถือเป็นโอกาสในการต่อสู้คดีและในการพิสูจน์ถึงเจตนาที่แท้จริงในการกระทำความผิดของจำเลย

นอกจากประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในการชี้ข้อแตกต่างระหว่าง “การมีไว้ในครอบครองเพื่อการเสพส่วนบุคคล” และ “การมีไว้ด้วยเจตนาที่จะจำหน่ายแก่ผู้อื่น” นั้น กฎหมายบางประเทศมีการกำหนดปริมาณสูงสุดที่อนุญาตให้มีไว้ในครอบครองได้ (quantitative thresholds) บางประเทศกำหนดความแตกต่างโดยทำเป็นหลักเกณฑ์และหลักการต่าง ๆ ขึ้นมาและปล่อยให้อยู่ในดุลยพินิจของอัยการและผู้พิพากษาว่าจะนำไปปรับใช้กับแต่ละรายอย่างไร บางประเทศตัดออกเฉพาะการลงโทษทางอาญาและการตัดสินจำคุก และยังคงการลงโทษทางด้านการบริหารหรือการส่งต่อไปปรับการรักษาหรือการให้ความรู้เอาไว้ (โปรดดูตารางที่ 3.1)²⁷

ตารางที่ 3.1 ตัวอย่างปริมาณการครอบครองยาเสพติดที่อนุญาตให้มีได้ตามกฎหมาย และการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม

²⁷ Martin Jelsma. (2553). *แนวโน้มการปฏิรูปกฎหมายในยุโรปและลาตินอเมริกา นำเสนอ ณ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.tni.org/files/publication-downloads/thai_appendix_mj_presentation.pdf. [2559, 9 ตุลาคม].

ประเทศ	ปริมาณสูงสุดที่อนุญาตให้มีได้ตามที่ กฎหมายกำหนด	การปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม
โปรตุเกส	ปริมาณที่ต้องการสำหรับการเสพต่อ บุคคลโดยเฉลี่ยสำหรับระยะเวลา 10 วัน	ใช้ 25 กรัม ของกัญชา, 2 กรัม ของ โคเคน เป็นปริมาณบ่งชี้สำหรับการ ใช้ 10 วัน หากปริมาณสูงกว่านี้ แต่ไม่ มีหลักฐานเพิ่มเติมว่ามีเจตนาจะ เอาไปขาย ก็ยังถือว่ามิใช่เพื่อตนเอง
อูรุกวัย	การมีไว้ในครอบครองใน “ปริมาณที่ สมเหตุผลเพื่อใช้เฉพาะตนเอง” ไม่ถือว่ามิโทษตามกฎหมาย	ปล่อยให้ห้อยอยู่ในดุลพินิจของผู้ พิพากษาแต่เพียงผู้เดียวที่จะตัดสินว่า มีเจตนาเพื่อใช้เสพเองหรือเพื่อขาย
เนเธอร์แลนด์	กัญชา 5 กรัม และ โคเคนหรือเฮโรอีน 0.5 กรัม ไม่ถือว่ามิโทษตามกฎหมาย	อนุญาตให้มีกัญชาได้ 5 ต้น , ครอบครองถึง 30 กรัม เสียค่าปรับ เล็กน้อย มากถึง 1 กก. เสียค่าปรับ มากขึ้น หากครอบครองในปริมาณ มากกว่านี้มีโทษถึงขั้นจำคุก ส่วนการมี “ยาแรง” ในจำนวน เล็กน้อย ในทางปฏิบัติจะให้อยู่ใน ดุลพินิจของตำรวจ หรือในชั้นอัยการ และกระทั่งในชั้นศาล ที่จะตัดสินว่า มีเจตนาเพื่อเสพเองหรือเพื่อขาย

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างการมียาเสพติด
ไว้ในครอบครองเพื่อการเสพส่วนบุคคลและการมีไว้ด้วยเจตนาที่จะจำหน่ายแก่ผู้อื่นนั้น ไม่มี
ประเทศใดที่ใช้การกำหนดปริมาณการครอบครองโดยการนำเอาบทสันนิษฐานเด็ดขาดมาเป็น
เกณฑ์ในการแบ่งแยกออกจากกันแต่อย่างใด โดยประเทศเหล่านั้นได้ใช้การพิสูจน์ถึงเจตนา
ที่แท้จริงของผู้กระทำความผิดและพิจารณาจากพยานหลักฐานในคดี หรือให้อยู่ในดุลพินิจของ
เจ้าหน้าที่ ในการตัดสินว่าผู้กระทำความผิดครอบครองยาเสพติดโดยมีเจตนาเพื่อเสพหรือ
เพื่อจำหน่าย

ในยุโรป “ตัวชี้วัดความรุนแรงของการกระทำผิดได้อย่างเด็ดขาดแน่นอนก็คือ “เจตนา” มากกว่า “ปริมาณที่มีอยู่ในครอบครอง” ประเทศส่วนใหญ่เลือกที่จะใช้คำว่าจำนวน “เล็กน้อย” ในกฎหมายหรือคำสั่งของตน และปล่อยให้อยู่ในดุลยพินิจของศาล (หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ) ในการตัดสินว่าเป็นการกระทำความผิดประเภทใด (ใช้เองหรือลักลอบค้า) ไม่มีประเทศใดเลยที่ใช้ “ปริมาณ” เป็นหลักเกณฑ์แต่เพียงอย่างเดียวสำหรับการชี้ความแตกต่างระหว่างผู้ใช้และผู้ลักลอบค้า”²⁸ ซึ่งตัวอย่างของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในยุโรปที่ได้ผลเป็นอย่างดีประเทศหนึ่งคือ ประเทศโปรตุเกส

ประเทศโปรตุเกส ใช้การกำหนดปริมาณที่ต้องการสำหรับการเสพต่อบุคคลโดยเฉลี่ย สำหรับระยะเวลา 10 วัน มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งแยกผู้ค้าและผู้เสพ โดยประเทศโปรตุเกสนั้น เป็นประเทศที่ใช้นโยบายฟื้นฟู และยกเลิกความผิดอาญา (Decriminalization) ของการครอบครอง ยาเสพติดเพื่อเสพ ซึ่งเป็นนโยบายที่ได้ผลดีที่จะแยกผู้เสพให้ไปช่วยเหลือบำบัดแบบผู้ป่วยและ ลงโทษเฉพาะการค้าเท่านั้น ปรากฏจากข้อมูลว่าในอดีตปัญหายาเสพติดในโปรตุเกสเป็นปัญหาหนักมากติดอันดับต้นของประเทศในยุโรป แต่เมื่อมาใช้นโยบายฟื้นฟูแล้วปัญหายาเสพติด กลับลดลง

กฎหมายยาเสพติดของโปรตุเกส คือ Decree Law 15/93 of 22 January 1993 โดยมี หลักการสำคัญ²⁹ คือ

- 1) ผู้ครอบครองยาเสพติดปริมาณเพื่อใช้เสพใน 10 วัน ไม่มีควมผิด
- 2) หากผู้นั้นถูกจับจะส่งไปให้คณะกรรมการท้องถิ่นช่วยเหลือบำบัด a local Commission for the Dissuasion of Drug Addiction ซึ่งประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ ทัศนวิทยา
- 3) หากเป็นการค้ายาเสพติดจะต้องระวางโทษจำคุก 1-5 ปี หรือ 4-12 ปี แล้วแต่ประเภทยาเสพติด
- 4) หากผู้ค้ายาเสพติดเป็นการกระทำการค้าเพื่อนำเงินมาเสพจะได้รับการลดโทษ

²⁸ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, Illicit drug use in the EU: legislative approaches, EMCDDA Thematic Papers, Lisbon 2005. อ้างถึงใน Martin Jelsma. (2553). *แนวโน้มการปฏิรูปกฎหมายในยุโรปและลาตินอเมริกา นำเสนอ ณ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.tni.org/files/publication-downloads/thai_appendix_mj_presentation.pdf. [2559, 9 ตุลาคม].

²⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 24. หน้า 25-26.

ซึ่งประเทศโปรตุเกสใช้นโยบาย “แยกแยะ” ประกอบกับการ “ยกเลิกความผิด” (Decriminalization) กับรายย่อยอย่างจริงจัง และดำเนินคดีเฉพาะรายใหญ่ที่กระทำเพื่อการค้า

ต่อมาประเทศโปรตุเกสได้มีการออกกฎหมาย 30/2000 ซึ่งเริ่มบังคับใช้ปี พ.ศ. 2544 โดยหลักการสำคัญ คือ “ผู้ขายยาเสพติดไม่ใช่อาชญากร แต่เป็นผู้ป่วย” ซึ่งปริมาณการครอบครองที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนั้นต่างกันตามชนิดของยาเสพติด เช่น เฮโรอีน 1 กรัม โคเคน 2 กรัม ไซกัญชา 25 กรัม เห็ดเมา 5 กรัม ฯลฯ ตัวเลขเหล่านี้มาจากการประเมินปริมาณยาเสพติดที่ใช้ในเวลา 10 วัน³⁰ ในกรณีนี้ “ปริมาณสูงสุดที่อนุญาตให้มีได้” เป็นเพียงจำนวนที่ใช้ในเชิงบ่งชี้ (indicative) ว่าควรมีเท่าใดถึงพอ ไม่ใช่จำนวนที่ใช้ในเชิงตัดสิน (determinative) ว่าเป็นความผิดหรือไม่ และตราบทที่ไม่มีหลักฐานเพิ่มเติมอย่างอื่นที่สามารถเชื่อมโยงผู้ขายสารเสพติดกับการกระทำผิดอื่น ๆ ที่รุนแรงกว่าก็จะจัดการกับ “การมีสารเสพติดไว้ในครอบครอง” ในฐานะที่เป็นการฝ่าฝืนคำสั่งหรือระเบียบของฝ่ายปกครองเท่านั้น ไม่ใช่ในฐานะของการกระทำความผิดทางอาญา³¹

ผู้ที่ถูกจับกุมเนื่องจากมียาเสพติดเกินปริมาณที่กำหนด เช่นมีจำนวนยาที่จะใช้เพื่อการเสพ ส่วนตัวเกินกว่า 10 วัน แต่ปริมาณไม่มากและมีได้มีไว้เพื่อการค้าจะต้องถูกประเมินจากคณะกรรมการยับยั้งการติดยาระดับท้องถิ่น (Local Commission for Dissuasion of Drug Addiction) ประกอบด้วยนักกฎหมาย แพทย์ และนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อพิจารณาว่าบุคคลนั้นจะต้องเข้ารับบำบัดรักษาเพื่อฟื้นฟูร่างกายหรือไม่³² “สำหรับการบริโภคของตัวเอง” ได้ถูกกำหนดไว้ใน มาตรา 2 (2) ปริมาณ “ไม่เกินปริมาณที่จำเป็นสำหรับการบริโภคของแต่ละบุคคลโดยเฉลี่ยในช่วงระยะเวลา 10 วัน” การลดทอนความเป็นอาชญากรรมไม่ได้ถูกนำมาใช้กับการ “ค้ายาเสพติด” ซึ่งยังคงผิดกฎหมายและถูกกำหนดให้เป็น “การครอบครองมากกว่าปริมาณเฉลี่ยสำหรับ

³⁰ ภัทวดี วีระภาสพงษ์. (2558). *โลกใบใหม่ - การแก้ปัญหาหายาเสพติด: การทดลองที่โปรตุเกส*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.sarakadee.com/2016/06/23/drug-portugal/>. [2559, 8 กันยายน].

³¹ Martin Jelsma. (2553). *แนวโน้มการปฏิรูปกฎหมายในยุโรปและลาตินอเมริกา นำเสนอ ณ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.tmi.org/files/publication-downloads/thai_appendix_mj_presentation.pdf. [2559, 9 ตุลาคม].

³² ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2556). *การศึกษากฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะกรณี ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิสเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา*. รายงานการวิจัย ภายใต้โครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. หน้า 209.

การใช้สิบล้วน”³³ โดยไม่มีการนำบทสันนิษฐานมาใช้ในการพิจารณาเพื่อแบ่งแยกผู้ค้าและผู้ส่งออก จากกันแต่อย่างใด

สำหรับประเทศอูรุกวัยและเนเธอร์แลนด์ จากตารางที่ 3.1 นั้น จะเห็นได้ว่าการแบ่งแยก ผู้ส่งออกและผู้ค้าออกจากกัน จะไม่มีการกำหนดปริมาณยาเสพติดที่นำเอาบทสันนิษฐานเด็ดขาด มาเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกว่ามีเจตนาครอบครองเพื่อเสพหรือเพื่อจำหน่ายแต่อย่างใด ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลในการที่จะตัดสินว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาครอบครองเพื่อเสพหรือ เพื่อจำหน่าย

3.3 การกำหนดบทสันนิษฐานความรับผิดในกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทย

การกำหนดบทสันนิษฐานความรับผิดในคดียาเสพติดของประเทศไทยนั้น พบว่าได้มีการบัญญัติบทสันนิษฐานไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยใช้ปริมาณ ยาเสพติดให้โทษเป็นบทสันนิษฐานเพื่อแบ่งแยกระหว่างการมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายและการมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง โดยต่อไปนี้จะขอกล่าวถึงประวัติ ความเป็นมา วิวัฒนาการ และหลักเกณฑ์ในการกำหนดบทสันนิษฐานในพระราชบัญญัติยาเสพติด ให้โทษ พ.ศ. 2522 ดังนี้

3.3.1 ความเป็นมาพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดทุกฉบับมีเจตนารมณ์ร่วมกัน คือ การแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยและสวัสดิภาพสังคม อย่างไรก็ตามกฎหมายแต่ละฉบับต่างก็มีเหตุผล ในการประกาศใช้บังคับและวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่แตกต่างกัน พระราชบัญญัติยาเสพติด ให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่สืบทอดเจตนารมณ์ในการปราบปรามการใ้ยาเสพติดในทางที่ ผิดจากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมอีก 4 ฉบับ คือ

- 1) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2479
- 2) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2502
- 3) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2504
- 4) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2518

นอกจากนี้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ยังได้ยกเลิกพระราชบัญญัติัญญา พุทธศักราช 2477 และพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พุทธศักราช 2486 และได้นำมาบัญญัติไว้ใน

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 209-210.

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยกำหนดให้เป็นยาเสพติดประเภท 5³⁴ และกำหนดคำนิยามศัพท์³⁵ “ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุอื่นใด ๆ ซึ่งเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง เป็นต้น กำหนดคำนิยามศัพท์ “เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ หรือมีอาการติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งสามารถตรวจสอบและแสดงผลได้ตามหลักวิทยาศาสตร์การแพทย์ ว่าผู้นั้นได้รับยาเสพติดให้โทษประเภทใดเข้าสู่ร่างกาย และมีการแบ่งประเภทยาเสพติดให้โทษออกเป็น 5 ประเภท³⁶ คือ

ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ฝิ่นยา (Medicinal Opium)

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นส่วนผสมอยู่ด้วยตามที่ได้อธิบายไว้ เช่น ยาแก้ไอผสมโคเดอีน (Codeine Cough Syrup)

ประเภท 4 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซติกคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา ฝิ่นกระท่อม

โดยเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ขึ้นมาบังคับใช้เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นได้มีการใช้บังคับมานานแล้วและมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงมีการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมาใช้บังคับ

³⁴ ไชยยศ เหมะรัชตะ และคณะ. (2526). *การศึกษากฎหมายยาเสพติดตามระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ. หน้า 113-114.

³⁵ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2522. มาตรา 4.

³⁶ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2522. มาตรา 7.

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้นำหลักกฎหมายเกี่ยวกับ “ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด” มาใช้ในการพิจารณากำหนดลักษณะความผิดสำคัญและอัตราโทษที่ใช้ บังคับแก่ความผิดดังกล่าว ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า ถ้ากฎหมายต้องการให้เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาด ก็จะใช้ถ้อยคำ “ให้ถือว่า” ในมาตรานั้น ๆ เช่น มาตรา 15 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2522 บัญญัติว่า “การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 จำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่า ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย” การนำหลักข้อสันนิษฐานเด็ดขาดมาใช้นี้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดแต่ละลักษณะซึ่งเกี่ยวข้องกับปริมาณยาเสพติดเป็นจำนวนมากได้รับโทษตามโทษานุโทษ นอกจากนี้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ยังได้ใช้ปริมาณยาเสพติดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษให้สูงขึ้นอีกด้วย และอาจกล่าวได้ว่าการนำปริมาณยาเสพติดซึ่งเป็นตัวเลขมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดลักษณะความผิดหรืออัตราโทษดังกล่าวแล้วมีผลให้ความผิดและอัตราโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็น “สิ่งที่วัดได้” ซึ่งจะสะดวกต่อการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการดำเนินคดี และการพิจารณาของศาลยิ่งขึ้น³⁷

และการกระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายนั้น มีความแตกต่างจากการกระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง โดยมี “เจตนาพิเศษ” คือ “เจตนามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย” กรณีจึงเกิดปัญหาว่า จะพิสูจน์ได้อย่างไรว่าผู้ต้องหาซึ่งมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองนั้นมีเจตนาพิเศษ คือมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายด้วย พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการจำแนกความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง ออกจากความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และเป็นบทบัญญัติที่เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดตามกฎหมายซึ่งบังคับว่าหากมีการครอบครองยาเสพติดให้โทษถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดแล้วให้ถือว่าเป็นการมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองนั้นเป็นการมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย³⁸

³⁷ ไชยยศ เหมะรัชตะ และคณะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 34. หน้า 121-122.

³⁸ ภาณุ ขวัญชื่น. (2545). *หลักความเสมอภาคและหลักแห่งความได้สัดส่วน ศึกษากรณี กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. 2546* ออกตามความในพระบัญญัติที่ในพุทธสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มาตรา 19. การศึกษาค้นคว้าอิสระ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 61.

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยถึงบทสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522³⁹ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 711/2530 จำเลยมีเฮโรอีนซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์หนัก 44.356 กรัม ไว้ในครอบครอง ถือได้ว่าจำเลยมีเฮโรอีนดังกล่าวไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาด จำเลยจะนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าวหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4014/2534 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 26 วรรคหนึ่ง กำหนดการกระทำอันเป็นความผิด คือ การผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 4 หรือ 5 โดยไม่ต้องพิจารณาว่ามีปริมาณเท่าใด ส่วนในวรรคสองเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดว่า การมียาเสพติดให้โทษประเภท 4 หรือ 5 ไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป เป็นการมีไว้เพื่อจำหน่าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1350/2536 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสองบัญญัติว่าการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่า ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายบทบัญญัติดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาด เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยมีเฮโรอีนซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์หนักถึง 236.8 กรัม ไว้ในครอบครองเช่นนี้ จึงถือได้ว่าจำเลยมีเฮโรอีนดังกล่าวไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว โจทก์ไม่จำเป็นต้องนำพยานมาสืบให้ศาลเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1811/2544 บทบัญญัติมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ หมายความว่า บุคคลที่มียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ไว้ในครอบครองเมื่อคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่าบุคคลนั้นมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายอันเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดตามกฎหมายโดยโจทก์ไม่ต้องนำสืบว่าบุคคลนั้นมีเจตนามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่ถ้ามีไว้ในครอบครองคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ไม่ถึงยี่สิบกรัม โจทก์ต้องนำสืบให้ฟังได้ว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายถ้าโจทก์นำสืบไม่ได้จะฟังว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามข้อสันนิษฐานดังกล่าวหาได้ไม่ คงฟังได้เพียงว่ามีไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2576/2545 ข้อสันนิษฐานของมาตรา 26 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นเพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ให้ถือว่า ถ้ามี

³⁹ ศาลฎีกา. (2559). *ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://deka.supremecourt.or.th>. [2559, 27 สิงหาคม].

กัญชาไว้ในครอบครองปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย มิได้หมายความว่า ถ้ามิไว้ในครอบครองปริมาณไม่ถึงสิบกิโลกรัม แม้จะจำหน่ายก็จะถือว่ามิไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่ายไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7007/2553 ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 จำนวน 15 เม็ด ของกลางเป็นแอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีนที่ผสมอยู่จำนวน 15 หน่วยการใช้ มีน้ำหนักรวม 4.480 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 1.457 กรัม กรณีต้องด้วย พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) ที่บัญญัติว่า "การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมิไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่า เป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย... (2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีนมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป..." ซึ่งเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาด แม้ทางนำสืบของโจทก์จะ ได้ความเพียงว่ามีผู้แจ้งว่าจำเลยจำหน่ายยาเสพติดให้โทษโดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นที่สื่อแสดงว่าจำเลยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดให้โทษก็ตาม จำเลยก็มีความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ของกลางไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4754/2555 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม บัญญัติว่า "การผลิต นำเข้า ส่งออกหรือมิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย... (2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีนมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป" ซึ่งเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาด เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าเมทแอมเฟตามีนของกลางมีน้ำหนักสุทธิรวม 1.697 กรัม ซึ่งมีปริมาณน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป กรณีจึงต้องด้วยบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวที่ให้ถือว่า จำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยโจทก์ไม่ต้องนำสืบว่าจำเลยมีเจตนามีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จำเลยจึงมีความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ของกลางไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

หากพิจารณาจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นแล้ว จะเห็นว่า พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 บัญญัติให้ "เพื่อจำหน่าย" นั้นเป็นเจตนาพิเศษ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี⁴⁰ คือ

⁴⁰ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. (2551). *คู่มือการประสานงาน และการรวบรวมพยานหลักฐานคดียาเสพติด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมาย. หน้า 54.

1) จำนวนตามปริมาณของประเภทยาเสพติดนั้น ๆ ว่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งถือว่าเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาด จะนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าวไม่ได้

2) มียาเสพติดให้โทษปริมาณต่ำกว่าข้อสันนิษฐานของกฎหมาย แต่ถ้าข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย (มีพฤติการณ์) ก็ย่อมมีความผิดฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่จะเป็นความผิดฐานครอบครองยาเสพติดให้โทษเพื่อจำหน่ายจึงแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีกล่าวคือ กรณีแรก เมื่อจำเลยมีการครอบครองยาเสพติดตามเกณฑ์ปริมาณที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นข้อสันนิษฐานเพื่อจำหน่าย ศาลฎีกาวางแนวคำวินิจฉัยไว้ว่า ข้อสันนิษฐานนั้นเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาด ถ้าโจทก์สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยครอบครองยาเสพติดตามปริมาณที่กฎหมายกำหนดให้เป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย กรณีดังกล่าวต้องถือว่าจำเลยมีความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายทันทีตามข้อสันนิษฐานเด็ดขาดนั้น โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องนำพยานหลักฐานใด ๆ มาพิสูจน์ถึงเจตนาที่แท้จริงของจำเลยว่าครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่ายจริงหรือไม่ เพราะข้อสันนิษฐานเด็ดขาดนั้นจำเลยไม่อาจนำพยานหลักฐานมานำสืบถึงเจตนาที่แท้จริงหรือพิสูจน์หักล้างเป็นอย่างอื่นได้แต่อย่างใด

กรณีที่สอง คือ แม้ว่ายาเสพติดที่ครอบครองนั้นจะมีปริมาณไม่ถึงจำนวนที่กฎหมายกำหนดให้สันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อจำหน่ายก็ตาม แต่หากจำเลยนั้นได้ครอบครองยาเสพติดโดยมีเจตนาแท้จริงหรือมีพฤติการณ์เพื่อจำหน่าย การกระทำนั้นก็เป็นความผิดฐานครอบครองยาเสพติดให้โทษเพื่อจำหน่ายได้เช่นเดียวกัน โดยไม่ต้องคำนึงหรือพิจารณาว่าปริมาณของยาเสพติดที่ครอบครองนั้นมีปริมาณเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเข้าบทสันนิษฐานเพื่อจำหน่ายหรือไม่ ซึ่งถือเป็นความผิดตามพฤติการณ์หรือเจตนาที่แท้จริงของผู้กระทำความผิดนั่นเอง

ซึ่งแต่เดิมก่อนที่จะมีการแก้ไขหลักเกณฑ์การกำหนดบทสันนิษฐานใน พ.ศ. 2545 นั้น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้กำหนดบทสันนิษฐานความรับผิดชอบและบทลงโทษโดยแยกตามประเภทของยาเสพติดให้โทษ ดังต่อไปนี้

1) ยาเสพติดให้โทษประเภท 1

มาตรา 15 “ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เว้นแต่การมีไว้ในครอบครองในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการตามที่รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นหนังสือเฉพาะรายหรือเฉพาะกรณีที่เห็นสมควร

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 จำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 15 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พบว่า หากผู้กระทำความผิดมีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 และยาเสพติดนั้นจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป กฎหมายให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย โดยเป็นการถือเอาปริมาณสารบริสุทธิ์เป็นเกณฑ์ในการกำหนดความผิดว่ากระทำเพื่อจำหน่าย ซึ่งบทสันนิษฐานนี้ถือเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดที่จำเลยจะนำสืบหักล้างหาได้ไม่ ตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาครั้งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยการกระทำความผิดที่เข้าหลักเกณฑ์มาตรา 15 จะมีบทลงโทษตามมาตรา 65, มาตรา 66 และมาตรา 67 ดังนี้

มาตรา 65 “ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

มาตรา 66 “ผู้ใดจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษนั้นมีปริมาณจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต”

มาตรา 67 “ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงยี่สิบกรัมโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 65, มาตรา 66 และมาตรา 67 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เห็นได้ว่ากฎหมายบัญญัติบทลงโทษไว้สูงมาก กล่าวคือ หากเป็นการผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ที่เป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือหากเป็นการจำหน่าย, มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายที่มีปริมาณจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกสูงที่สุดคือตลอดชีวิต และถ้ามีปริมาณจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์เกินหนึ่งร้อยกรัม โทษสูงสุดคือประหารชีวิต แต่หากการครอบครองยาเสพติดนั้น มีปริมาณจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงยี่สิบกรัมถือเป็นการครอบครอง

ธรรมดาและไม่เข้าเงื่อนไขของบทสันนิษฐานเด็ดขาดว่าเป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย โทษก็จะต่ำลงมาเป็นจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี

นอกจากนี้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ยังได้มีการบัญญัติบทสันนิษฐานสำหรับความผิดฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 2, ประเภท 4 และประเภท 5 อีกด้วย ดังนี้

2) ยาเสพติดให้โทษประเภท 2

มาตรา 17 “ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 เว้นแต่ได้รับใบอนุญาต

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ไว้ในครอบครองคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่หนึ่งร้อยกรัมขึ้นไปให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ตามมาตรา 17 นี้ เห็นได้ว่ากฎหมายมีการบัญญัติบทสันนิษฐานเด็ดขาดให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยการใช้ปริมาณสารบริสุทธิ์เป็นเกณฑ์ทำนองเดียวกันกับมาตรา 15 แต่มาตรา 17 นี้มิได้มีการกำหนดบทสันนิษฐานสำหรับการผลิต นำเข้า หรือส่งออกแต่อย่างใด ซึ่งการกระทำความผิดที่เข้าข้อสันนิษฐานเพื่อจำหน่ายนี้จะส่งผลให้ต้องถูกลงโทษหนักขึ้นตามมาตรา 69 ดังนี้

มาตรา 69 “ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ผู้ใดจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดเป็นมอร์ฟินหรือโคคาอิน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินหนึ่งร้อยกรัม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้ามอร์ฟินหรือโคคาอินนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินกว่าหนึ่งร้อยกรัมขึ้นไปต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท

ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 17 กระทำการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”

3) ยาเสพติดให้โทษประเภท 4 และ 5

มาตรา 26 “ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือในประเภท 5 เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นราย ๆ ไป

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือในประเภท 5 ไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

การขออนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 26 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แล้วพบว่ามีการกำหนดบทสันนิษฐาน โดยการนำน้ำหนักของยาเสพติดมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความผิดฐานมิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเช่นกัน และหากการกระทำความผิดนั้นเข้าเงื่อนไขของบทสันนิษฐานเพื่อจำหน่ายแล้วโทษที่จะได้รับก็จะเพิ่มสูงขึ้นกว่ากรณีการครอบครองธรรมดา ดังนี้

มาตรา 74 “ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ถ้ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท”

มาตรา 76 “ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ถ้ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท”

ต่อมาพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้มีการแก้ไขอีกทั้งสิ้น 4 ครั้ง ดังนี้

- 1) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528
- 2) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2530
- 3) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543
- 4) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติฟื้นฟูศักราช 2472 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมทั้งหมด โดยกำหนดให้ผิดเป็นยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ยังกำหนดบทลงโทษของยาเสพติดให้โทษประเภทพืชกระท่อมให้ต่ำลง เนื่องจากยาเสพติดให้โทษประเภทพืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษที่มีอันตรายน้อยกว่า

ยาเสพติดให้โทษประเภทกัญชาเพื่อความเหมาะสม และต่อมาพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2530 ได้นิยามคำว่า “เสพ” ขึ้นมาใหม่ ให้แตกต่างจากคำว่า “ติดยาเสพติดให้โทษ”

ในปี พ.ศ. 2539 ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เรียกชื่อ ยาบ้า เป็น ยาบ้า เพื่อเป็นการบ่งบอก ว่ายาชนิดนี้เมื่อเสพเข้าไปแล้วผู้เสพจะมีสภาพไม่ผิดกับคนบ้า หรือคนเสียดสติ และอาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา 6 และมาตรา 8 (1) แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด ให้โทษ ได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) เรื่อง ระบุชื่อและประเภท ของยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จัดให้แอมเฟตามีน หรือ ยาบ้า เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ในลำดับที่ 5 และ 20 ซึ่งเดิมนั้นเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและ ประสาทประเภท 2 ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 51 (พ.ศ. 2531) เรื่อง ระบุชื่อและ จัดประเภทวัตถุออกฤทธิ์ตามความในพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 เนื่องจากสภาพปัญหาการแพร่ระบาดและการค้ายาบ้า และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดยังเป็น ปัญหาอย่างมากไม่เอื้ออำนวยต่อการป้องกันปราบปรามยาบ้า ทำให้รัฐพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไข ให้การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องยาบ้ากับผู้กระทำความผิด โดยพยายามผลักดันให้ยาบ้าเป็นยาเสพติด ให้โทษประเภท 1 เช่นเดียวกับเฮโรอีน หรือกำหนดให้โทษสูงขึ้น ส่งผลทำให้ยาบ้ามีบทลงโทษ ที่รุนแรงมากขึ้นเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อบทลงโทษนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นฉบับ ที่ใช้บังคับในปัจจุบัน มีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนสำคัญเกี่ยวกับบทสันนิษฐานเรื่อง การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 และประเภท 3 และ มีการเพิ่มบทนิยาม “หน่วยการใช้”⁴¹ หมายความว่า เม็ด ซอง ขวด หรือหน่วยอย่างอื่นที่สร้างขึ้น ซึ่งโดยปกติสำหรับการใช้เสพหนึ่งครั้ง ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการคำนวณปริมาณยาเสพติด นอกเหนือจากการใช้ปริมาณสารบริสุทธิ์ และน้ำหนักสุทธิที่ใช้บังคับอยู่แต่เดิม นอกจากนี้ยังมีการ แก้ไขเพิ่มเติมบทลงโทษอีกด้วย ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงในหัวข้อที่ 3.3.2 ต่อไป

3.3.2 การแก้ไขหลักเกณฑ์การกำหนดบทสันนิษฐานและบทลงโทษในพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับที่บังคับ ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดของบทสันนิษฐานเรื่อง การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยมีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการกำหนดบทสันนิษฐานและ มีการแก้ไขบทลงโทษ ดังนี้

⁴¹ บทนิยามคำว่า “หน่วยการใช้” เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. มาตรา 3.

1) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1

มาตรา 15 “ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เว้นแต่รัฐมนตรีได้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(1) เค้กซ์โตรไลเซอร์ไซด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

(3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป”

เมื่อพิจารณามาตรา 15 ซึ่งมีการแก้ไขโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 จะเห็นได้ว่า มีการแก้ไขและเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การกำหนดบทสันนิษฐานเด็ดขาดในการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 โดยมีการจัดแบ่งกลุ่มของยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) เค้กซ์โตรไลเซอร์ไซด์ หรือ แอล เอส ดี
- 2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน
- 3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจากเค้กซ์โตรไลเซอร์ไซด์ หรือแอล เอส ดี

และแอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน

โดยมีการเพิ่มเกณฑ์ในการกำหนดหรือวัดปริมาณยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามบทสันนิษฐานเด็ดขาด เพื่อใช้แบ่งแยกระหว่างการมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและการมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง ดังนี้

- 1) ปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์
- 2) หน่วยการใช้
- 3) น้ำหนักสุทธิ

นอกจากนี้ยังได้มีการแก้ไขบทลงโทษดังกล่าว ในมาตรา 65, มาตรา 66 และมาตรา 67 ดังนี้

มาตรา 65 “ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการผลิตโดยการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ และมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสามเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท”

มาตรา 66 “ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม แต่ไม่เกินยี่สิบกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต”

บทกำหนดโทษสำหรับการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คือ

มาตรา 67 “ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เมื่อพิจารณาจากบทกำหนดโทษในมาตรา 65, มาตรา 66 และมาตรา 67 ข้างต้นแล้ว เห็นได้ว่า หากการกระทำความผิดนั้นเข้าเงื่อนไขของบทสันนิษฐานเพื่อจำหน่ายจะทำให้ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยต้องได้รับโทษสูงขึ้นกว่าการครอบครองเพื่อเสพหรือครอบครองธรรมดา ทั้งนี้

การกำหนดบทลงโทษยังกำหนดโดยการใช้ปริมาณยาเสพติดมาเป็นเกณฑ์ในการลงโทษให้หนักขึ้นอีกด้วย

ตารางที่ 3.2 การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย (ตามมาตรา 15 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545)

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545
<p>- กำหนดเป็นสารบริสุทธิ์ แล้วเกินกว่า 20 กรัมขึ้นไป</p>	<p>(1) เค้กซ์โตริลเซอรัยด์ หรือ แอล เอส ดี</p> <p>จำนวนเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 0.75 มิลลิกรัม ขึ้นไป หรือ - มียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวน 15 หน่วยการใช้ขึ้นไป หรือ - มีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่ 300 มิลลิกรัมขึ้นไป
	<p>(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน</p> <p>จำนวนเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 375 มิลลิกรัมขึ้นไป หรือ - จำนวน 15 หน่วยการใช้ขึ้นไป หรือ - น้ำหนักสุทธิตั้งแต่ 1.5 กรัมขึ้นไป
	<p>(3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณจำนวนเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 3 กรัมขึ้นไป

ตารางที่ 3.3 การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย (ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 วรรคสาม)⁴²

ชื่อยาเสพติดให้โทษ	มีปริมาณคำนวณเป็น สารบริสุทธิ์ ตั้งแต่	หรือมียาเสพติดที่มี สารดังกล่าวผสมอยู่ จำนวนหน่วยการใช้	หรือมีน้ำหนัก สุทธิ ตั้งแต่
(1) เด็กซ์โตรโลเซอร์ไฮด์ หรือ แอล เอส ดี	0.75 มิลลิกรัม ขึ้นไป	15 หน่วยการใช้ ขึ้นไป	300 มิลลิกรัม ขึ้นไป
(2) แอมเฟตามีนหรือ อนุพันธ์แอมเฟตามีน	375 มิลลิกรัม ขึ้นไป	15 หน่วยการใช้ ขึ้นไป	1.5 กรัม ขึ้นไป
(3) ยาเสพติดให้โทษใน ประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2)	3 กรัม ขึ้นไป	-	-

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 นอกจากมีการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดของบทสันนิษฐานเรื่อง การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 แล้ว ยังมีการแก้ไขบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิด เพื่อจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท 2, ประเภท 4 และประเภท 5 และมีการเพิ่มหลักเกณฑ์บทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดสำหรับยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 อีกด้วย

⁴² ศักดิ์ชัย เลิศพณิชพันธุ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32, หน้า 54.

2) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 2

สำหรับเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 2 นั้น ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ไม่มีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมแต่อย่างใด คงมีเพียงการแก้ไขบทลงโทษเท่านั้น ดังนี้

มาตรา 69 “ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาท ถึงสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นมอร์ฟิน ผีน หรือโคคาอีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงหนึ่งร้อยกรัม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สามปีถึงยี่สิบปี หรือปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้ามอร์ฟิน ผีน หรือ โคคาอีนนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่หนึ่งร้อยกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 17 กระทำการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง วรรคสองหรือ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 3

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ได้มีการเพิ่มเติม “บท สันนิษฐานไม่เด็ดขาด” ไว้ในมาตรา 20 ดังนี้

มาตรา 20 “ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่

(1) การจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบการวิชาชีพทันตกรรมจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายเฉพาะผู้ป่วยซึ่งตนให้การรักษา

(2) การจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ที่ผู้ประกอบการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเฉพาะสัตว์ ที่ตนบำบัด

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบการวิชาชีพทันตกรรม หรือผู้ประกอบการ สัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในมาตรา 19 (3)

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 เกินจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย”

มาตรา 71 “ผู้ใดจำหน่าย มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 20 วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่เกินที่กำหนดตามมาตรา 20 วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท 3 เกินจำนวนตามมาตรา 20 วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

ซึ่งบทสันนิษฐานตามมาตรา 20 นี้ เป็นบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด ดังนั้น จำเลยสามารถที่จะพิสูจน์หักล้างเป็นอย่างอื่นได้ ต่างกับบทสันนิษฐานเด็ดขาดที่บัญญัติไว้ในมาตรา 15, มาตรา 17 และมาตรา 26 อันเป็นบทสันนิษฐานที่จำเลยไม่สามารถพิสูจน์หักล้างเป็นอย่างอื่นได้

4) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 4

สำหรับเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 4 นั้น ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ไม่มีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมแต่อย่างใด คงมีเพียงการแก้ไขบทลงโทษเท่านั้น ดังนี้

มาตรา 73 “ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท 4 ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท”

5) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5

สำหรับเกณฑ์ปริมาณการครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 5 นั้น ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ไม่มีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมแต่อย่างใด คงมีเพียงการแก้ไขบทลงโทษเท่านั้น ดังนี้

มาตรา 76/1 “ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่ถึง

ลิปกิโลกกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตั้งแต่ลิปกิโลกกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้น เป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคสองนั้น เป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

ตารางที่ 3.4 บทสันนิษฐานเด็ดขาด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

มาตรา	ฐานความผิด	ยาเสพติด	ปริมาณยาเสพติด		
15 วรรค 3	ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือ มีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่าย	ประเภท 1	(1) เด็กซ์โทรไลเซอร์ไฮด์ หรือแอล เอส ดี		
			สารบริสุทธิ์ ตั้งแต่	หน่วยการใช้ ตั้งแต่	น้ำหนักสุทธิ ตั้งแต่
			0.75 มิลลิกรัม ขึ้นไป	15 หน่วยการใช้ ขึ้นไป	300 มิลลิกรัม ขึ้นไป
			(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน		
			สารบริสุทธิ์ ตั้งแต่	หน่วยการใช้ ตั้งแต่	น้ำหนักสุทธิ ตั้งแต่
			375 มิลลิกรัม ขึ้นไป	15 หน่วยการใช้ ขึ้นไป	1.5 กรัม ขึ้นไป
			(3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2)		

			สารบริสุทธิ์ ตั้งแต่	หน่วยการใช้ ตั้งแต่	น้ำหนักสุทธิ ตั้งแต่
			3 กรัม ขึ้นไป	-	-
17 วรรค 2	มีไว้ใน ครอบครอง เพื่อจำหน่าย	ประเภท 2	สารบริสุทธิ์ ตั้งแต่ 100 กรัม ขึ้นไป		
26 วรรค 2	มีไว้ใน ครอบครอง เพื่อจำหน่าย	ประเภท 4 และ 5	น้ำหนักสุทธิ 10 กิโลกรัม ขึ้นไป		

ตารางที่ 3.5 บทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

มาตรา	ฐานความผิด	ยาเสพติด	ปริมาณสารเสพติด
20 วรรค 5	มีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่าย	ประเภท 3	เกินจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศ กำหนด ⁴³ (ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่าย)

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 นั้น มีบทบัญญัติที่เป็นบทสันนิษฐานกฎหมายปรากฏอยู่ในมาตรา 15, มาตรา 17, มาตรา 26 และมาตรา 20 โดยบทบัญญัติที่ถือว่าเป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาด มี 3 มาตราด้วยกัน ได้แก่ มาตรา 15, มาตรา 17, และมาตรา 26 และพระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้มีการเพิ่มเติมบทสันนิษฐานไม่เด็ดขาดขึ้นมาใหม่ในมาตรา 20 โดยมีการแก้ไขและเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการกำหนดปริมาณของการครอบครองยาเสพติดที่จะเข้า

⁴³ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 181) พ.ศ. 2545 เรื่อง กำหนดจำนวนยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ตำรับที่มีโคเคอินเป็นส่วนผสมที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย. (2545, 20 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนพิเศษ 126 ง), หน้า 7.

เงื่อนไขของบทสันนิษฐานเพื่อแบ่งแยกระหว่างการมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายและการมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง เช่น มีการจัดแบ่งกลุ่มของยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ออกจากเดิมเป็น 3 กลุ่ม และเพิ่มเกณฑ์ในการวัดปริมาณยาเสพติดที่จะเข้าเงื่อนไขของบทสันนิษฐาน ซึ่งแต่เดิมยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ใช้ปริมาณสารบริสุทธิ์แต่เพียงอย่างเดียวก็ได้มีการเพิ่มเติม “หน่วยการใช้” และ “น้ำหนักสุทธิ” ขึ้นมาอีกด้วย

3.3.3 หลักเกณฑ์การจำแนกการกระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง
นอกจากการกระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามบทสันนิษฐาน

หลักเกณฑ์การจำแนกการกระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง นอกจากการกระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามบทสันนิษฐานสามารถแบ่งประเภทได้ ดังนี้

1) การจำแนกโดยใช้ปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เป็นเกณฑ์

การใช้ปริมาณสารบริสุทธิ์ยาเสพติดให้โทษเป็นหลักเกณฑ์ในการจำแนก มีความแตกต่างตามประเภทของยาเสพติดให้โทษ ดังนี้

ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (มาตรา 15 วรรคสาม)

(1) เด็กซ์โตรัลเซอรัยด์ หรือแอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ศูนย์ จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัม ขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัม ขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัม ขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 (มาตรา 17 วรรคสอง)

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ไว้ในครอบครองคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่หนึ่งร้อยกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

2) การจำแนกโดยใช้จำนวนหน่วยการใช้เป็นเกณฑ์

การใช้จำนวนหน่วยการใช้ยาเสพติดให้โทษเป็นหลักเกณฑ์ในการจำแนก มีความแตกต่างตามประเภทของยาเสพติดให้โทษ ดังนี้

ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (มาตรา 15 วรรคสาม)

(1) มียาเสพติดที่มีเด็กซ์โตรัลเซอรัยด์ หรือ แอล เอส ดี ผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ ขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(2) มียาเสพติดที่มีแอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน ผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วย การใช้ขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 (มาตรา 20 วรรคห้า)

การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 เกินจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งมีเพียงชนิดเดียว คือ โคเคอิน

ตำรับยาที่มีโคเคอินเป็นส่วนผสมเกิน 250 มิลลิกรัม หรือ 30 เม็ด หรือ 30 แคปซูล ให้ถือว่ามียาเสพติดให้โทษประเภท 3 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

3) การจำแนกโดยใช้น้ำหนักสุทธิเป็นเกณฑ์

การใช้น้ำหนักสุทธิของยาเสพติดให้โทษเป็นหลักเกณฑ์ในการจำแนก มีความแตกต่างตามประเภทของยาเสพติดให้โทษ ดังนี้

ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (มาตรา 15 วรรคสาม)

(1) เค็ซึโตรโลเซอร์ไซด์ หรือ แอล เอส ดี มีน้ำหนักสุทธิสามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(2) มียาเสพติดที่มีแอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีน้ำหนักสุทธิหนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 (มาตรา 26 วรรคสอง)

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์การจำแนกความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองออกจากความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามบทสันนิษฐานเด็ดขาด โดยเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ในส่วนบทบัญญัติที่เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายนั้น เป็นการแก้ไขเฉพาะยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เท่านั้น แสดงว่าฝ่ายนิติบัญญัติได้ให้ความสำคัญต่อหลักเกณฑ์สำหรับการจำแนกความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองออกจากความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายไว้เป็นการเฉพาะ⁴⁴ ซึ่งแต่เดิมนั้นพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง บัญญัติว่า “การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง

⁴⁴ ภาณุ ขวัญยืน. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 38. หน้า 64.

ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย”

จึงเห็นได้ว่า บทบัญญัติเดิมนั้นไม่มีการแบ่งแยกกลุ่มชนิดของยาเสพติดออกจากกัน และเกณฑ์ในการกำหนดบทสันนิษฐานว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายนั้น ก็ใช้การคำนวณปริมาณสารบริสุทธิ์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยไม่ได้มีการบัญญัติ ให้ใช้จำนวนหน่วยการใช้หรือน้ำหนักสุทธิมาเป็นเกณฑ์ของบทสันนิษฐานแต่อย่างใด อีกทั้ง เมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ว่า บทบัญญัติเดิมนั้นใช้ปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ในปริมาณเท่ากัน ทั้งหมด แต่ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 นี้ได้มีการลดจำนวนปริมาณ สารบริสุทธิ์ของยาเสพติดลง เช่น แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีการลดลงจากเดิมตั้งแต่ ยี่สิบกรัมขึ้นไป มาเป็นตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป

ซึ่งในปัจจุบันยาเสพติดที่เป็นปัญหาในการดำเนินคดีในประเทศไทยมากที่สุด ได้แก่ “ยาบ้า” หรือ “Methamphetamine” ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการระบาดของ “ยาบ้า” หรือ “Methamphetamine” มากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก สาเหตุไม่ใช่เพราะฤทธิ์ความแรงของตัวยานี้ แต่เป็นเพราะความนิยมและราคาในท้องตลาดที่สูง นอกจากนั้นประเทศไทยยังได้ชื่อว่าเป็นประเทศ ที่กำหนดโทษสำหรับการเสพและจำหน่าย “ยาบ้า” หรือ “Methamphetamine” สูงที่สุดในโลก สาเหตุเนื่องจากประเทศอื่นกำหนดให้ “ยาบ้า” หรือ “Methamphetamine” เป็นวัตถุออกฤทธิ์ ประเภท 2 ของกฎหมายว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท แต่ประเทศไทยกำหนดให้ เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 และโทษที่ได้รับสูงสุดจากการนำเข้า ผลิต หรือจำหน่าย คือประหาร ชีวิต⁴⁵ และพบว่าฝ่ายนิติบัญญัติได้ให้ความสำคัญต่อหลักเกณฑ์การจำแนกความผิดฐานมียาเสพติด ให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองออกจากความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่ายไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงขอยกตัวอย่างปัญหาในทางปฏิบัติของยาเสพติด ให้โทษประเภท 1 ในกลุ่มของแอมเฟตามีน และเมทแอมเฟตามีน ดังนี้⁴⁶

แอมเฟตามีน (Amphetamine) มีชื่อทางเคมีว่า (±)-2-amino-1-phenyl- propane เป็น ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ลำดับที่ 5 ตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) เรื่อง ระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ถูกเรียกโดยประชาชนทั่วไปว่า “ยาขยันหรือยาม้า”

เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) มีชื่อทางเคมีว่า (+)-methylamino- 1- phenylpropane เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ลำดับที่ 20 ตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวง

⁴⁵ กอบกุล จันทวโร และคณะ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 85.

⁴⁶ ภาณุ ขวัญยืน. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 38. หน้า 65-66.

สาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) เรื่อง ระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ถูกเรียกโดยประชาชนทั่วไปว่า “ยาบ้า” เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) คืออนุพันธ์ของแอมเฟตามีนซึ่งมีกลุ่ม CH_3 - (methyl group) เพิ่มขึ้น มีคุณสมบัติในการกระตุ้นประสาทส่วนกลางเทียบเท่า ถูกสังเคราะห์ขึ้นในปี ค.ศ. 1888 โดยนักเคมีชาวญี่ปุ่นชื่อ Nagai Nagayoshi ซึ่งมีผลต่อระบบประสาทส่วนกลางอย่างรุนแรงขึ้นชื่อ เมทแอมเฟตามีน และในปี ค.ศ. 1919 เกสซกรชาวญี่ปุ่นชื่อ Akira Ogata สังเคราะห์เมทแอมเฟตามีนในรูปผลึกใส (Crystal Methamphetamine) ขึ้นซึ่งถือเป็น “ยาไอซ์” ในยุคแรก ๆ⁴⁷

รูปพรรณของแอมเฟตามีน และเมทแอมเฟตามีน ไม่ได้มีแต่เฉพาะรูปพรรณที่เป็นยาเม็ดซึ่งคนไทยเรียกว่า “ยาบ้า” เพียงรูปพรรณเดียวเท่านั้น สารเคมีตัวนี้สามารถปรากฏโฉมออกมาในตลาดการค้ายาเสพติดได้มากมายหลายรูปพรรณขึ้นอยู่กับความนิยมของผู้บริโภคว่าจะนิยมเสพยาเมทแอมเฟตามีนในรูปพรรณใด สามารถสรุปรูปพรรณของเมทแอมเฟตามีน คือ

1) เมทแอมเฟตามีนที่เป็นเม็ดหรือแคปซูลเหมือนยารักษาโรคทั่วไป (Methamphetamine Tablet) ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนชนิดเม็ดที่พบในประเทศไทยมีลักษณะเป็นเม็ดกลมแบนขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเฉลี่ยคือ 4.06 ± 0.07 มิลลิเมตร ความหนาถึงกลาง 3.03 ± 0.21 มิลลิเมตร ความหนาขอบเม็ด 2.28 ± 0.19 มิลลิเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 0.094 ± 0.005 กรัม มีส่วนประกอบของเมทแอมเฟตามีน 22.8 ± 7.4 มิลลิกรัม %⁴⁸ (มีเมทแอมเฟตามีนประมาณเม็ดละ 0.021 กรัมหรือ 21 มิลลิกรัม)

2) เมทแอมเฟตามีนชนิดเกล็ด (Crystal Methamphetamine) เป็นเมทแอมเฟตามีนที่มีรูปพรรณเป็นก้อนผลึกใสเหมือนน้ำแข็ง จะมีชื่อเรียกขานในหมู่ผู้เสพยาว่า “ไอซ์” (Ice) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยก็คือ น้ำแข็งนั่นเอง หรือไม่กี่เรียกว่า “กลาสส์” (Glass) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยก็คือแก้วหรือกระจก ไอซ์หรือกลาสส์ เป็นเมทแอมเฟตามีนที่มีความบริสุทธิ์เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์คือ ประมาณร้อยละ 75 ถึง 90 ขึ้นอยู่กับแหล่งผลิต กล่าวคือ มีการปนเปื้อนของสารอื่น ๆ น้อยและเนื่องจากมีความบริสุทธิ์สูงจึงออกฤทธิ์ได้รุนแรงและอันตรายกว่ายาบ้า

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบยาบ้ากับไอซ์แล้ว พบว่าสารบริสุทธิ์ของไอซ์จะมีความเข้มข้นสูงกว่ายาบ้าเป็นอย่างมาก เพราะมีสารบริสุทธิ์เกือบ 100 % เนื่องจากยาบ้ามักมีการผสมสารเคมีต่าง ๆ เช่น คาเฟอีน, กลิ่น, สี, ยาฆ่าแมลง ฯลฯ ตามแต่แหล่งผลิต ฤทธิ์ของยาบ้ารุนแรง

⁴⁷ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามยาเสพติด. (2555). *ไอซ์: หายนะประเทศไทย “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไอซ์”*. ม.ป.ท. หน้า 2. อ้างถึงใน ภาณุ ขวัญยืน. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 38. หน้า 65.

⁴⁸ พิลาศลักษณ์ ศรีสวัสดิ์ และคณะ. (2547). *ลักษณะทางกายภาพและปริมาณสารสำคัญในยาบ้าพื้นที่เขตภาคเหนือตอนบน*. ม.ป.ท. หน้า 2-3. อ้างถึงใน ภาณุ ขวัญยืน. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 38. หน้า 66.

น้อยกว่าเมื่อเทียบกับยาไอซ์ แต่อันตรายของมันมาจากสารเคมีต่าง ๆ ที่ถูกผสมเข้าไปในยา⁴⁹ แต่ไอซ์มีการปนเปื้อนของสารอื่น ๆ น้อยจึงมีความบริสุทธิ์สูง ดังนั้น แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะมียาบ้าไว้ในครอบครองเป็นจำนวนหน่วยการใช้หรือน้ำหนักสุทธิตามที่บทสันนิษฐานเด็ดขาดกำหนดไว้ แต่หากเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณสารบริสุทธิ์แล้วยาบ้าส่วนใหญ่จะมีปริมาณสารบริสุทธิ์ไม่ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การใช้ปริมาณการครอบครองยาเสพติดให้โทษเพียงอย่างเดียวมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดเงื่อนไขของบทสันนิษฐานเด็ดขาดเพื่อเป็นการแบ่งแยกระหว่างการกระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองออกจากความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยมีได้คำนึงถึงเจตนาที่แท้จริงในการครอบครองยาเสพติดให้โทษนั้น หรือมิได้พิจารณาถึงพฤติการณ์ในคดีเพื่อประกอบการพิจารณาแบ่งแยกความผิด จึงถือว่าไม่เป็นธรรมต่อผู้กระทำความผิดเท่าใดนัก ซึ่งผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวนี้ในบทต่อไป

⁴⁹ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับยา ice (ไอซ์)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://chaloemphrakiat.nakhonsithammarat.police.go.th/Chaloemphrakiat_files/vicha/ice.pdf. [2559, 8 กันยายน].